Ježíš a Samařanka (týden modliteb za jednotu křesťanů)

Původ materiálu
Alexandra Hauserová
Pořadí v lekci
28

Téma

Ježíš překračuje náboženské (i rasové) předsudky svého okolí. Všichni potřebujeme někde čerpat síly a stejně tak všichni potřebujeme odpuštění.

Cíle

- Děti uslyší, že Ježíš se setkával i s lidmi, u kterých bychom to nečekali.
- Nejmenší děti zažijí občerstvení vodou. Uslyší, že tak jako všichni potřebujeme vodu, tak i Ježíše.
- Mladší děti zjistí, kdo byli Samařané, kde žili. Uslyší, že rozdíly ve víře nejsou nejdůležitější.
- Starší děti se zkusí zamyslet nad rozdílností/jednotou křesťanů.

Pro učitele

Biblický text

J 4,1–26; Ž 36,6–10; Iz 12,2–3; Př 25,24–28

Poznámky k příběhu

- Příběh nenacházíme v jiných synoptických evangeliích.
- Cesta přes Samařsko: šlo jít okolo, ale tato cesta byla nejkratší (možno ukázat dětem na mapě).
- Sychar: snad dnešní vesnice Askar.
- Samařané: byli považováni za nečistý, smíšený národ (s Asyřany), po návratu z exilu se nesměli podílet na obnově Chrámu, časem mezi nimi a „pravověrnými“ židy řada teologických rozdílů (měli vlastní svatyni na hoře Gerizím, uznávali pouze pět knih Mojžíšových).
- Žena: přichází ke studni sama a v neobvyklou dobu (snad v poledne) = znak veřejného opovržení, ženy chodívaly čerpat vodu společně, v čase, kdy se mohly vyhnout

největšímu žáru, její problém = nesrovnalosti v partnerském životě (v. 16–18). Samařané připouštěli tři manželství, soužití s mužem bez formálního smluvního základu nepřípustné (tématem setkání je především ekumena a jednota, téma je možné tentokrát „upozadit“).

- Ježíš: překvapuje rozhovorem — bylo společensky nevhodné, aby muž mluvil na veřejnosti se ženou, navíc vzájemná nevraživost a opovržení Židů a Samařanů.
- Nedorozumění: Ježíš mluví o vodě pro život, žena (stejně jako předtím Nikodém) uvažuje na jiné rovině — čistě přirozené, reálné. Ježíš se to snaží vysvětlit, ale žena si představuje zázračnou vodu, která by jí ušetřila námahu s čerpáním. Ježíš se snaží jí ukázat potřebu obrácení a očištění od hříchu. Téma muže, partnerství neotevírá proto, aby ženu znemožnil, ale jako další krok sebezjevení, aby žena pochopila, s kým mluví » jeho láska, milost a pomoc platí i pro ni, nezavrhuje ji.
- Otázka správného místa k uctívání Boha: Ježíšova odpověď naznačuje, že to není téma, podstatný je způsob » „v Duchu a v pravdě“
- „Bůh je blízký každému, kdo se modlí opravdově a upřímně.“ (Hájek, Viktor — Hájek, Miloslav: *Biblická dějeprava.* Praha: Kalich, 1990; str. 119) — velmi dobrá formulace, kterou se lze vyhnout úvahám o tom, jestli ta či ona církev ctí Boha „správně“.
- Podstatou příběhu není obrácení Samařanky, ale fakt, že Ježíš je Mesiáš, že se tak projevuje a také tak sám sebe zjevuje. Oslí můstek k tématu neděle: Mesiáš je jen jeden (viz příběh), to platí i pro různé církve ve světě.

Období

Týden modliteb za jednotu křesťanů se (na severní polokouli) slaví každoročně v lednu. Je to příležitost k ekumenickým akcím a prosbám za dar jednoty. Už školní děti možná tuší cosi o tom, že není jen jedna církev — prosby mohou zažít po svém.

Úskalí

V textu se jasně jeví dělení na „my“ a „oni“. Samařanka je jakoby příkladem onoho pomýleného „oni“ — a přitom se Samařani považovali za právoplatné Izraelce (viz v. 12: „…náš praotec Jákob.“). Nepovažujme se automaticky za „my“. Můžeme to naznačit tím, že příběh převyprávíme z pohledu Samařanky.

Je možné poukázat na fakt, že Ježíš je jeden, pro všechny církve.

Odkazy

Porsch, Felix: *Evangelium sv. Jana: malý stuttgartský komentář.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.

MacArthur, John: *Evangelium podle Jana: komentář verš po verši.* Kroměříž: Občanské sdružení Didasko, 2012.

Hájek, Viktor — Hájek, Miloslav: *Biblická dějeprava.* Praha: Kalich, 1990.

Balcar, David — Gallus, Petr — Šorm, Zdeněk — Férová, Lydie: *Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro náctileté: pracovní listy ke katechezi.* Praha: ČCE, 2012.

Gruber, Jiří: *Otázky a odpovědi: evangelický katechismus pro mládež i dospělé, skupiny i jednotlivce.* Praha: Kalich, 2004.

Příběhy z Bible. Praha: Česká biblická společnost, 1993.

http://goo.gl/ZbM50O — živá voda (pro mladé), http://goo.gl/JidcE9 — živá voda (pro děti)

http://youtu.be/PX1QsCjyg44 — písnička (pro starší děti): Aneta Langerová, Voda živá

Pro děti

Pro předškolní děti — aktivita s rozhovorem

(Na úvod nechat děti zahrát nějakou běhací hru nebo je nechat udělat rychle nějaký úkol — deset žabáků, pár dřepů, desetkrát skočit „panáka“ s upažením a připažením. Účelem je, aby se děti trochu zadýchaly.)

Má tady někdo žízeň? Proto je tu džbán s vodou! Je dobrá, chladivá. Člověk se jí může pořádně napít nebo si s ní třeba opláchnout obličej, když je unavený nebo je mu moc veliké horko.

Kdy míváte největší žízeň? (Po běhání, v sauně, když má člověk teplotu, v létě na sluníčku, na poušti.) Velikou žízeň má člověk na poušti — ta je samý písek, nikde žádný stín, vedro, uff. *(Ukázat dětem obrázek pouště — možnost doptat se, kdo byl třeba někdy u moře — poušť je jako pláž bez moře.)* Na poušti se člověk nejvíc potřebuje napít, ale kde vzít vodu? Potoky ani řeky tu moc netečou! Voda se čerpá ve studni. (Ukázat obrázek studny, vysvětlit, jak se to dělávalo v Ježíšově době.) Postavíme si takovou studni taky! *(Postavit ohrádku z kostek kolem džbánu s vodou nebo dát na dno modrý papír/šátek.)* Představte si, že jsme na poušti. Kdo bude potřebovat vodu ze studně, aby se napil? (Já, vy, ale taky tihle všichni na obrázcích.) Všichni potřebují vodu, aby je nebolela hlava, aby mohli skákat a radovat se, aby mohli žít. Bez vody to nejde. Bez čeho ještě ne? *(Bez jídla, spaní, rodičů, vzduchu… opatrně návrhy komentovat — bez počítače to jde, ale třeba bez lásky ne.)*

Ježíš takhle jednou seděl u studny a povídal si s jednou paní o vodě. Věděla, že bez vody to v životě nejde a taky že to dá spoustu námahy vodu nanosit domů — vodovod s kohoutky

neměla! Ježíš jí ukázal, že on sám je něco jako voda. Když máme žízeň, potřebujeme vodu. A když nás něco trápí nebo když se něčeho bojíme, potřebujeme Ježíše, aby nám pomohl. Všichni — já, i vy, i ti na obrázcích. Na závěr by byla vhodná jednoduchá modlitba, např. díky za vodu a díky za Ježíše, který je tu pro všechny.

(V případě, že jsou děti opravdu úplně malé, je možné zůstat jen u stavění studny a u toho, že žízeň máme všichni stejnou a všichni stejně potřebujeme vodu.)

Pomůcky: džbán s vodou a sklenice, obrázek studny, kostky, obrázek pouště, obrázky křesťanů různých denominací i barev pleti, (modrý papír/šátek).

Pro mladší děti — vyprávění s „motivací“

(Pokud se vám nesnadno vypráví v ich formě, vezměte si na pomoc loutku/postavičku a jen mluvte za ni. Příběh je možné sehrát i s flanelografem.)

Kap, kap, kap. Poslední kapičky vody. Už zase došla?! Zase budu muset jít a donést novou. A ke studni je to aspoň kilometr. Každý den znovu a znovu. A to ještě můžu být ráda, že bydlím tady v Sycharu, voda je dobrá, nikdy nesmrdí hnilobou a pramen ve studni nevysychá, ani když je opravdu horko a dlouho sucho. To jinde jsou na tom ještě hůř. Jen kdyby to nebylo tak daleko.

Že bych s tou cestou ještě počkala? Venku je teď hrozné vedro, slunce pálí nejvíc, je poledne. Budu hrozně zpocená a cestou domů nejspíš půlku džbánu vypiju, jakou budu mít žízeň. Mohla bych jít až večer, bude chladněji a možná bude i trošinku foukat, to by bylo mnohem lepší. Ano, ano, to by bylo lepší. Jenže večer půjdou pro vodu i všechny ostatní ženské. Sousedky i ty, co bydlí dál. A budou na mě zase koukat, jako bych byla prašivá. Drbny jedny, všechny se na mě dívají opovržlivě, skrz prsty. Raději bych měla jít hned, abych tam byla sama a nemusela poslouchat to jejich šuškání.

Jejda, u studny někdo sedí! Mám já to ale smůlu. Vždyť to je nějaký mužský a ještě ke všemu Žid! Co tu dělá? Tudy přece Židé nechodí, ohrnují nad námi Samařany nos, takže raději cestují pěknou oklikou! Snad mě nechá na pokoji. Jen si načerpám vodu a hurá domů.

„Dej mi napít!“

Jak prosím? Odkdy si Žid povídá se Samařankou?

„Kdybys věděla, kdo jsem, sama bys mě poprosila, abych ti dal napít — vody života.“

A jak bys to asi udělal? Vždyť nemáš ani vědro! A ta studna je hluboká! Cožpak jsi tak mocný, jako třeba náš praotec Jákob, který tu studnu vykopal?

„Kdo pije tuhle vodu, bude mít znovu žízeň. Ale kdo se napije vody ode mě, nebude už žíznit.“

Aha, tak jiná voda! Pane, takové vody bych se chtěla napít! To už bych se nemusela namáhat s těžkým džbánem!

„Jdi a přiveď sem svého muže.“

Co má být zase tohle? Eeee, já nemám muže (a proto na mě každý ve městě tak divně kouká).

„To’s řekla pravdu. Měla jsi pět mužů a ten, kterého máš teď ani není tvůj manžel.“

Prosím? Jak to u všech všudy může vědět? Vždyť je to nějaký cizinec! Leda, že… Pane, ty musíš být jistě prorok. Vysvětli mi, prosím, kde má být správně uctíván Bůh Hospodin? U nás v Samařsku, na hoře Gerizím, nebo v Jeruzalémě, jak říkáte vy, Židé?

„Nejde o to, kde. Jde o to jak. Bůh je blízký každému, kdo ho opravdově a upřímně hledá a modlí se.“

No teda… Jsem z toho celá paf. On mi nenadává. Pro něho nejsem žádná hadrnice ani samařská kacířka. Mluví, jakoby mezi Židy a Samařany nebyl rozdíl! To je zvláštní. Vím, že přijde Mesiáš, zvaný Kristus, a ten nám oznámí všecko, co potřebujeme znát.

„Já jsem to — ten, který k tobě teď mluví.“

A hele, tamhle jdou další muži. Asi patří k němu. Nechám džbán džbánem a běžím domů, tohle musím všem říct, to musí všichni slyšet!

Následující rozhovor:

Ježíš cestoval z Jeruzaléma do Galileje a cestou potkal tuhle Samařanku. (Ukázat na mapě, odkud a kam Ježíš šel.) Byla u studny, nabírat vodu. Nosili jste někdy vodu? Třeba v konvi na zahradě nebo na chalupě? Je to pořádná tíha, a taky se ta voda nesmí vylít. *(Je možné nechat děti potěžkat si kanystr nebo džbán.)*

Samařani podle Židů nevěřili správně, obě skupiny se navzájem neměly rády. Jedni druhými se posmívali. Ježíš to ale viděl jinak: nekoukal divně ani na lidi, co něco vyvedli, ani na lidi, co neměli docela stejnou víru jako on. Vzpomeňte si, jak Samařance říkal, že není podstatné, kde se člověk k Hospodinu obrací.

Znáte někoho takového, kdo taky chodí do kostela, ale jinam, než my? *(Navázat na zkušenost dětí, eventuálně ukázat obrázek sousedního kostela či modlitebny.)*

Na světě je spousta lidí, co věří v Boha a modlí se k němu, ale dělají to jinak než my, jinde než my nebo jindy než my. Ježíš je ale jeden. Není podstatné, jestli máme v kostele obrazy nebo

ne, jestli zpíváme s kytarou nebo s varhanami. Podstatné je, jestli to myslíme vážně a doopravdy.

Pomůcky: mapa Izraele s vyznačeným Samařskem, obrázek studny, (kanystr/džbán s vodou), obrázek sousedního kostela/modlitebny.

Pro starší děti — aktivní práce (s textem, tématem)

Na úvod práce s tématem vody a jejího (ne)dostatku: Kolik toho za den vypijí? K čemu všemu potřebují vodu? (Vaření, splachování WC, mytí, praní, zalévání rostlin…) Jsou země, kde je vody nedostatek? *(Ukázat obrázek africké studny.)*

Čtení textu z Bible. Žena musela vodu namáhavě přinášet, soustředěna na ni — vysvětlit nedorozumění v rozhovoru s Ježíšem. Ježíšovi nejde o vodu skutečnou, ale o to, že on je zdrojem života.

Pokusit se rozebrat problematiku vztahu Židé x Samařané. Oba národy věřily v Boha, ale každý měl svůj vlastní chrám, četli stejnou Bibli, ale Samařané jen něco. Co nám to připomíná? Rozhovor o rozdílech mezi jednotlivými církvemi. (Dobrou pomoc při nejistotě lze hledat Gruberově katechismu v kapitole „Stručný přehled křesťanských církví a hnutí“ [viz *Odkazy*] nebo v pracovních listech pro konfirmandy, kapitola Apoštolské vyznání, oddíl 9 [viz *Odkazy*].) Co máme naopak společného? (Na tomto místě je možné mluvit o Bohu, vyznání víry, o společenství, ale také třeba o křtu — jeho voda nás spojuje!)

Ženina otázka po správném místě k uctívání Boha — Ježíš jí vysvětluje, že nejde o místo, ale o způsob — viz poznámky k textu. Zdůraznit, že Ježíš je tu pro všechny, kdo se k němu upřímně a s vírou obracejí.

Pomůcky: obrázek africké studny, obrázky křesťanů různých denominací i barev pleti

Přesah

Ježíš ženu přijal i jako Samařanku, i jako hříšnici. Přijímá tak i nás, bez ohledu na rozdíly mezi námi. Se školními dětmi je možné postavit studnu a donést k ní džbán s „našimi“ chybami. Mohou to být papírky, na které každý napíše něco, co se mu nepovedlo nebo jen kolíčky na prádlo, znázorňující, že si s sebou taky nesu něco, co není správné. Postupně je do džbánu hodí všichni, kdo chtějí. Nikoho nenuťte. Pokud zvolíte variantu s papírky, nečtěte je nahlas, děti ať si je nečtou navzájem. Jde o to zažít, že za Ježíšem můžu přijít s nějakým svým škraloupem, ne o pranýřování toho, co kdo z nás dělá špatně.

(Na závěr je možné pustit písničku Anety Langerové *Voda živá*.)

Děti mohou ekumenu zažít i „live“ — v rámci týdne modliteb můžete společně navštívit ekumenické bohoslužby nebo shromáždění jiné církve.

Liturgie

Písně

Svítá: 119 — *Jedno jsme v Duchu svatém*; 304 — *Spoj nás v jedno, Pane*; 163 — *Poutník a dívka*

Evangelický zpěvník: 699 — *Pane, dej, ať nás nic už nerozdvojí*

Biblický text k zapamatování

U tebe je pramen žití, když ty jsi nám světlem, spatřujeme světlo. (Ž 36,10)

Modlitba

Pane a Bože, od tebe máme sílu prát se s těžkostmi i radovat se a smát. Děkujeme, že nás přijímáš i s našimi chybami. Jsme různí a různě o tobě mluvíme, zpíváme, různě se k tobě modlíme. Prosíme tě, ať ta různost nevadí. Ať dovedeme mít rádi druhé, i když nejsou jako my. Protože ty jsi pořád stejný. Amen.

Cílová skupina
Školní
Předškolní
Katechetické cykly
Církevní rok
Biblický odkaz (kat)
Jan 4,1–26
Žalmy 36,6–10
Izajáš 12,2–3
Přísloví 25,24–28